

Příloha k protokolu o SZZ č.
Vysoká škola: **Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích**
Filozofická fakulta
Ústav bohemistiky
Datum odevzdání posudku: **10. 6. 2016**

Jméno: **Bc. Marie Plačková**
Obor: **uČJL-uD**
Oponentka diplomové práce:
doc. PhDr. Marie Janečková, CSc.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Běžná mluva v obci Blížkovice

Tématem práce je běžná mluva, v níž diplomantka kromě pronikání interdialektu obecná čeština sleduje nářeční rysy středomoravské. Sama pochází z nedaleké obce a v Blížkovicích má příbuzné. Může tedy mluvu respondentů i zachovalost nářečních jevů posuzovat se znalostí prostředí a jazykové situace. Za cíl si stanovila zjistit, které charakteristické rysy se vyskytují v komunikaci rodilých mluvčích této obce. Zkoumaná lokalita se řadí do jižní podskupiny středomoravské nářeční skupiny, konkrétněji lze mluvit o jižním znojemském úseku. Nahrávky mluvy autorka práce získala od šesti respondentek zastupujících tři generace: nejstarší, střední a nejmladší.

Teoretická část obsahuje charakteristiku národního jazyka a jeho variet, vymezení teritoriálních dialektů na území Čech, Moravy a Slezska, popis nářečních rysů středomoravské skupiny a jejích podskupin. Metodologická kapitola zahrnuje mimo jiné návod, jak má dialektolog postupovat při exploraci, kterých metod má užívat v dialogu s respondentem. M. Plačková zvolila metodu řízeného dialogu, která se jí jevila jako nejvhodnější. Přitom se snažila udržovat mluvčí ve stejném okruhu témat. Přepisovat nahrávky komunikátů podle stanovené transkripce je časově velmi náročné. Teprve po ukončení přepisu je možné přistoupit k analýze textů na základě aplikace teoretických poznatků a dospět k relevantním výsledkům. To se diplomantce velmi dobře podařilo.

Diplomová práce má promyšlenou koncepci a je pečlivě strukturovaná. Autorka pracovala nejen s nářečními monografiemi a odbornými články, ale především využila *Český jazykový atlas*, kompendium zahrnující nářeční slovní zásobu s jejím rozvrstvením, zachycující hláskoslovné, morfonologické a morfologické jevy i utvářenost slov. Věnovala pozornost také syntaktické stránce, v mluvě respondentů zjistila rysy charakteristické pro běžnou, nepřipravenou mluvu. Vytvořila i malý slovníček nářečního lexika.

Přílohy práce tvoří přepisy textů, vždy po dvou z nejstarší, střední i nejmladší generace, nářeční mapa a fotografie městysu Blížkovice.

Každá kapitola začíná nejprve stručným představením respondentky, poté následuje přehled obecně českých rysů v hláskosloví (nezahrnovala bych mezi ně slovesný tvar *jezd'ijou* na s. 47, je to tvar nářeční, příznakový) a v tvarosloví. Je s podivem, kolik obecně českých rysů proniká do jižní podskupiny středomoravského nářečí.

Následující kapitola shrnuje rysy typické pro středomoravskou nářeční skupinu (jen depalatalizace předpony *ňe-* v *ne-* u neurčitých zájmen na s. 53 je častá i v nářečích českých v užším smyslu). Za bližší prozkoumání by stála rodinná jména a jejich tvary (s. 61). V kapitole o příznakových rysech jižní podskupiny je zahrnuta neznělá výslovnost párových souhlásek před samohláskami a jedinečnými souhláskami na mezislovním předělu. Tato výslovnost se shoduje s nářečím českými v užším smyslu. Zde by bylo třeba hned na začátku kapitoly objasnit, z jakého hlediska bude chápána příznakovost (s. 62). Příznakový rys středomoravský, odlišný od celočeských rysů, nebo příznakovost původně netypická pro středomoravské nářečí?

Kapitola zahrnující rysy jen znojemského úseku počítá k tvaroslovným rysům některé, které jsou spíše původu hláskoslovného (např. *meslela*, *vepadá*, *převitat*, s. 64–65).

Kapitola obsahující syntaktický rozbor potvrzuje předpoklad, že převládají obecné mluvenostní rysy (parataktické syntaktické vztahy, vytýkání větného členu, nepravidelné tvary, přeřeknutí, opakování, vybočení z vazby, využívání hovorové částice *no* na začátku promluv, parazitní částice, kontaktní prostředky aj.).

Autorce se podařilo zachytit i pronikání nářečních rysů ze sousedních podskupin, např. jihovýchodočeské (tendence ke slovesné koncovce *-ijou*), dále konfrontuje varianty některých výrazů z nářečního lexika, např. *rýna/ryna* (jvč.) a *rýn/ryn* v jižní podskupině střmor. nářeční skupiny. V jzč. podskupině se prase věsí na *šráky* (z něm. *Schrägen*), slovo má ještě další významy (srov. Machek, s. 622).

Závěr práce je hutný, přehledně uspořádaný, diplomantka v něm shrnuje svá nejdůležitější zjištění. Konstatuje, že obecně české hláskoslovné rysy byly zachyceny u všech generací, šíří se však nejvíce u generace nejmladší. Zároveň se z mluvy nejmladší generace vytrácejí střmor. a příznakové rysy, jež jsou v mluvě nejstarší a střední generace ještě stále zachovávány. V tvarosloví si všímá deklinace zájmen a míšení zájmenného skloňování s adjektivním. Potvrdilo se jí, že morfologizované jevy hláskoslovné povahy se projevují odlišnou koncovkou ovlivněnou neprovedením stč. přehlásek *a>e* a *u>i*, a dochází tak ke sblížování tvrdé a měkké deklinace substantiv. V deklinaci se u všech generací drží také tvary měkkého skloňování substantiv se

základem na -s, -z, -l, -ň. Výsledky kvantitativního zastoupení rysů obecně českých a středomoravských ukázaly, že dochází k postupné nivelizaci nářečních odlišností, autorka práce nicméně konstatuje, že v mluvě obyvatel zkoumané lokality se dosud vyskytuje značné množství nářečních jevů a výrazů.

Formální a věcné nedostatky jsou zanedbatelné, proto je neuvádím.

Na závěr bych chtěla vyzdvihnout citlivou explorační a pečlivé zpracování zadaného tématu. Mám radost, že taková práce mohla přičiněním Marie Plačkové vzniknout. Prokázala schopnost s porozuměním a tvořivě pracovat s obsáhlým materiálem, aplikovat teoretická východiska na jazykový materiál a dospět k přesvědčivému výsledku.

Práci doporučuji k obhajobě.

Pokládám dvě otázky: Jak je to s pronikáním protetického v- do mluvy generací? Zaujal mě tvar *ten městeček*, je možné jej vysvětlit?

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **v ý b o r n ě**

.....
podpis oponentky diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 10. června 2016

Stupeň klasifikace:	v ý b o r n ě	v e l m i d o b ř e	d o b ř e	n e v y h o v ě l
---------------------	---------------	---------------------	-----------	-------------------

*) Nehodící se škrtněte